

Sygn. akt III AUa 332/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Horbulewicz (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 31 marca 2016 r. w Gdańsku

sprawy W. P.

z udziałem zainteresowanej D. P.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o wznowienie postępowania

na skutek apelacji W. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 grudnia 2015 r.,
sygn. akt VI U 1775/15

oddala apelację.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Michał Bober SSA Grażyna Horbulewicz

Sygn. akt III AUa 332/16

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w dniu 31 grudnia 2013 r. wydał decyzję, w której stwierdził, że zgodnie z treścią art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a., w sprawie zakończonej decyzją ostateczną wznawia się postępowanie, jeżeli wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody istniejące w dniu wydania decyzji, nieznanie organowi, który wydał decyzję. Organ rentowy po przeprowadzonej analizie materiału dowodowego ustalił, że zebrane w postępowaniu wyjaśniającym dokumenty nie ujawniają żadnych istotnych nowych okoliczności, jak też nie istnieją nowe dowody, które mają wpływ na wydane decyzje i w żaden sposób nie zmieniają istoty sprawy.

Decyzje z dnia 16 marca 2006 r. o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników, wydane zostały zgodnie ze stanem faktycznym oraz prawnym i brak jest podstaw do ich uchylecia.

Ubezpieczony dnia 3 lutego 2014 r. wniósł o wznowienie postępowania i uchylenie decyzji Prezesa KRUS z dnia 16 marca 2006 r. o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników, wskazując, iż zostały one wydane z naruszeniem prawa, wskutek dokonania błędnej wykładni przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, błędnego ustalenia stanu faktycznego poprzez przyjęcie, że prowadził on gospodarstwo rolne.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie wskazując, że W. P. od dnia 30 października 1991 r. był dzierżawcą gruntów rolnych o pow. 3,35 ha, co stanowiło 1,028 ha przeliczeniowego. Na wniosek dzierżawcy umowa dzierżawy została rozwiązana z dniem 31 sierpnia 2009 r. W dniu 7 marca 2006 r. i 14 marca 2006 r. pozwany wydał decyzję o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników dla wnioskodawcy oraz jego małżonki D. P..

Pismami z dnia 22 lutego 2013 r. i 6 maja 2013 r. ubezpieczony zwrócił się do organ rentowego o wznowienie postępowania, wskazując, iż nie wyjaśnił on do końca wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy dotyczących podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Na tej podstawie KRUS podjął czynności wyjaśniające, w celu ustalenia, czy zachodzą nowe okoliczności znaczące dla sprawy, o których istnieniu nie wiedział w momencie wydawania przedmiotowych decyzji. Wskutek przeprowadzonego postępowania uzyskano informacje z ZUS Inspektorat w T. o okresach podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia i pobierania zasiłku dla osób bezrobotnych przez wnioskodawcę oraz o pobieraniu stypendium przez D. P.. Ponadto z informacji uzyskanych z Agencji Nieruchomości Rolnych w B. wynika, że nieruchomość, która była przedmiotem umowy dzierżawy była uprawiana rolniczo, zgodnie z jej przeznaczeniem.

Na podstawie zgromadzonej dokumentacji, decyzją z dnia 25 czerwca 2013 r., stwierdzono ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla D. P. w okresie od 1 października 2006 r. do 28 lutego 2007 r.

Z decyzją tą nie zgodził się ubezpieczony i wniósł odwołanie do Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, który wyrokiem z dnia 18 listopada 2013 r. (sygn. akt VI U 2445/13) zobowiązał organ rentowy do wydania decyzji w przedmiocie wniosku ubezpieczonego z 11 lutego 2013 r. o wznowienie postępowania i uchylenie decyzji z 16 marca 2013 r. o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników w terminie 1 miesiąca.

Organ rentowy, po przeprowadzonej ponownie analizie zebranego materiału dowodowego ustalił, że zebrane w postępowaniu wyjaśniającym dokumenty nie ujawniają żadnych nowych istotnych dla sprawy okoliczności, jak również nie istnieją nowe dowody, które miałyby wpływ na wydane decyzje i w żaden sposób nie zmieniają istoty sprawy.

Na tej podstawie, pozwany wydał w dniu 31 grudnia 2013 r. zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 13 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt VI U 370/14, wydał wyrok, którym oddalił odwołanie W. P. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie o wznowienie postępowania.

Na skutek apelacji ubezpieczonego Sąd Apelacyjny w Gdańsku, wyrokiem z dnia 25 czerwca 2015 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu I instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, znosząc w całości postępowanie toczące się przed tym Sądem i wskazując, że apelacja wnioskodawcy nie podlegała merytorycznemu rozpoznaniu z uwagi na stwierdzoną z urzędu nieważność postępowania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 7 grudnia 2015 r. oddalił odwołanie, wskazując następujące motywy rozstrzygnięcia:

W. P. i D. P. dzierżawili działki o nr (...) obręb W. o łącznej powierzchni 3,4100 ha. Umowa dzierżawy na powyższe nieruchomości uległa wygaśnięciu w dniu 31 sierpnia 2009 r. Dzierżawione nieruchomości były uprawiane rolniczo

zgodnie z ich przeznaczeniem. Umowa dzierżawy została rozwiązana na wniosek dzierżawcy W. P. z dnia 24 maja 2009 r. Powierzchnia użytkowanej przez W. P. nieruchomości wynosiła 3,33 ha fizycznych, co stanowi 1,0150 ha przeliczeniowego (od 30 października 1991 r. do 30 września 1992 r.) oraz 3,41 ha fizycznych, co stanowi 1,0280 ha przeliczeniowego (od 1 października 1992 r. do 31 sierpnia 2009 r.). W dniu 5 czerwca 2009 r. Gospodarstwo Z. (...) w K. Agencji Nieruchomości Rolnych złożyło oświadczenie, iż wyraża zgodę na rozwiązanie umowy dzierżawy na nieruchomość rolną składającą się z działek o nr (...) za porozumieniem stron z dniem 31 sierpnia 2009 r.

W. P. został zgłoszony:

a) do ubezpieczenia zdrowotnego od 3 września 1999 r. do 10 września 1999 r., od 11 marca 2001 r. do 17 września 2001 r., od 19 listopada 2001 r. do 31 maja 2002 r., od 02 grudnia 2002 r. do 09 września 2003 r., od 02 stycznia 2004 r. do 21 listopada 2004 r., od 12 grudnia 2005 r. do 19 grudnia 2005 r., od 01 lutego 2008 r. do 08 lutego 2008 r., od 09 lutego 2009 r. do 27 czerwca 2010 r., od 31 lipca 2010 r. do 31 lipca 2010 r., od 04 kwietnia 2011 r. do 17 kwietnia 2011 r., od 18 września 2011 r. do 18 września 2011 r., od 02 lutego 2012 r. do 09 lutego 2012 r., od 10 lutego 2013 r. jako osoba bezrobotna nie pobierająca zasiłku dla bezrobotnych przez PUP, ul. (...), (...)-(...) S.;

b) do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od 11 września 1999 r. do 10 marca 2001 r., od 20 grudnia 2005 r. do 30 kwietnia 2006 r., od 09 lutego 2008 r. do 08 lutego 2009 r., od 10 lutego 2012 r. do 09 lutego 2013 r. jako osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych przez PUP, ul. (...), (...)-(...) S.;

c) do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od 28 czerwca 2010 r. do 30 lipca 2010 r., od 18 kwietnia 2011 r. do 17 września 2011 r. jako absolwent pobierający stypendium przez PUP, ul. (...), (...)-(...) S.;

d) do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od 01 stycznia 1999 r. do 31 sierpnia 1999 r. jako pracownik przez płatnika SPÓŁKA (...) S.C., ul. (...), (...)-(...) C.;

e) do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od 18 września 2001 r. do 17 listopada 2001 r., od 01 czerwca 2002 r. do 30 listopada 2002 r., od 10 września 2003 do 31 grudnia 2003 r., od 01 sierpnia 2010 r. do 01 kwietnia 2011 r., od 19 września 2011 r. do 31 stycznia 2012 r. jako pracownik przez płatnika U. M. Plac (...), (...)-(...) K.;

f) do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od 22 listopada 2004 r. do 09 grudnia 2005 r. jako pracownik przez płatnika (...), ul. (...), (...)-(...) S.;

g) do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od 01 maja 2006 r. do 31 stycznia 2008 r. jako pracownik przez płatnika A. B., adres siedziby: (...), (...)-(...) S..

D. P. została zgłoszona:

a) do ubezpieczenia zdrowotnego od 01 stycznia 1999 r. do 30 listopada 2002 r., jako osoba bezrobotna nie pobierająca zasiłku dla bezrobotnych przez PUP, ul. (...), (...)-(...) S.;

b) do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego od 01 września 2006 r. do 28 lutego 2007 r., jako absolwent pobierający stypendium przez PUP, ul. (...), (...)-(...) S..

W. P. w latach 2004 – 2008 korzystał z dopłat bezpośrednich z tytułu prowadzenia działalności rolniczej.

Ubezpieczony w toku postępowania sądowego zeznał, iż w dniu wydania decyzji użytkowane przez niego gospodarstwo rolne nie miało 1 ha przeliczeniowego. Ubezpieczony zeznał, iż grunty te objął po ojcu. W. P. stwierdził, iż nie dzierżawił działki o nr (...). Nadto wskazał, że od 1991 r. był dzierżawcą działek o nr (...) obręb W. aż do 31 sierpnia 2009 r. W 2009 r. umowa dzierżawy została rozwiązana na wniosek ubezpieczonego. Ubezpieczony zeznał, iż były to działki o powierzchni 3,33 ha. W. P. przyznał, że sam uprawiał ziemię na tych działkach. Siał żyto i zbierał plony. Nadto, wyjaśnił, że nikomu nie poddzierżawiał rzeczonych działek.

Świadek W. T. zeznał, że zna ubezpieczonego od urodzenia - był jego sąsiadem w W.. Podał, że W. P. pracował w Spółdzielni Kółek Rolniczych, zaś jego żona nie prowadziła gospodarstwa, zajmowała się dziećmi. Zeznał on także, iż W. P. dzierżawił ziemię w W. o powierzchni 3-4 ha, którą uprawiał.

Świadek M. P., lat (...), zeznała, że syn pracował w (...). Nie miał gospodarstwa i nie dzierżawił go. Synowa również nie miała gospodarstwa, gdyż zajmowała się wychowaniem dziećmi.

Świadek R. P. zeznał, że ubezpieczony pracował cały czas w państwowych zakładach. Wyjaśnił, że jego brat W. dzierżawił ziemię w W.. Ubezpieczony po śmierci ojca zajmował się tą ziemią.

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych, w ocenie Sądu nie ma wątpliwości, iż W. P. spełnił przesłanki podlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu w myśl art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z treści zeznań ubezpieczonego oraz po części z treści zeznań świadków W. T. oraz R. P. wynika, iż W. P. uprawiał ziemię na dzierżawionych gruntach. Jak zeznał ubezpieczony, siał żyto i zbierał plony na rzeczonych działkach. Dodatkowo skarżący podniósł, że nikomu nie poddzierżawiał tych działek, lecz sam je uprawiał. Z treści zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie, w szczególności z treści umów dzierżawy wynika, iż W. P. dzierżawił działki o nr (...) obręb W. o łącznej powierzchni 3,4100 ha. Powierzchnia użytkowanej przez W. P. nieruchomości wynosiła 3,33 ha fizycznych, co stanowi 1,0150 ha przeliczeniowego (od 30 października 1991 r. do 30 września 1992 r.) oraz 3,41 ha fizycznych, co stanowi 1,0280 ha przeliczeniowego (od 01 października 1992 r. do 31 sierpnia 2009 r.). Dzierżawione nieruchomości były uprawiane rolniczo zgodnie z ich przeznaczeniem.

Zgodnie z treścią art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, za rolnika uważa się tego, kto prowadzi działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym. Nie jest więc wymagane, by rolnik był jednocześnie właścicielem gospodarstwa rolnego. W tym tonie wypowiada się judykatura, podnosząc, iż ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników definiując pojęcie rolnika używa pojęcia posiadania gospodarstwa rolnego, a nie własności gospodarstwa rolnego (wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 22 października 2013 r., sygn. akt III U 1039/13). Oprócz tego, za posiadaniem rzeczowego gospodarstwa przez ubezpieczonego przemawia fakt, iż W. P. w latach 2004 – 2008 korzystał z dopłat bezpośrednich z tytułu prowadzenia działalności rolniczej.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, by w myśl art. 145 § 1 pkt 5 k.p.a. zaszyły takie okoliczności nie znane organowi rentowemu, które uzasadniałyby wznowienie postępowania, a nie były znane KRUS w dniu wydania decyzji, tj. 16 marca 2006 r. W konsekwencji Sąd uznał, iż decyzje z dnia 16 marca 2006 r. o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu rolników wydane zostały zgodnie ze stanem faktycznym oraz prawnym i brak jest podstaw do ich uchylenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiódł W. P. zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. nieuwzględnienie wszystkich bezspornych okoliczności sprawy;
2. sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału;
3. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy;
4. naruszenie prawa procesowego tj. art. 227 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie dowodów przedstawionych przez odwołującego w toku procesu, a świadczących na korzyść odwołującego;
5. naruszenie prawa procesowego tj. art.232 k.p.c. poprzez brak zobowiązania organu do wskazania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzi skutki prawne,

6. naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny wiarygodności i mocy dowodów nie na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału;
7. naruszenie prawa procesowego tj. art.244 § 1 k.p.c. poprzez nie uznanie dokumentu sporządzonego przez (...) za dowód tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone.
8. naruszenie prawa procesowego tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie sporządzenie zgodnego z tym przepisem uzasadnienia wyroku;
9. naruszenie prawa procesowego poprzez zaniechanie poinformowania odwołującego się w trakcie procesu o jego prawach i obowiązkach oraz o przysługujących środkach odwoławczych.

Wskazując na powyższe ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, jego uchylenie, orzeczenie o wznowieniu postępowania względnie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Uzasadniając swoje stanowisko skarżący podniósł, iż Sąd Okręgowy nie odniósł się do wskazań Sądu Apelacyjnego dotyczących przesłanki nieważności wynikającej z art. 379 pkt 5 k.p.c. odnoszącej się do żony D. P., niejako zainteresowanej, a mającej status strony odwołującej, bowiem na żonę wydana była również decyzja i również żona składała wniosek o wznowienie postępowania w sprawie.

Nadto Sąd nie pouczył wnioskodawcy o przysługujących mu środkach prawnych, jak również nie odniósł się do wniosków i pism składanych w toku całego procesu, a zgłoszony wniosek o odtworzenie przebiegu rozprawy z 7 listopada 2013 r. pozostawił bez rozpoznania.

Dodatkowo ubezpieczony zaznaczył, że KRUS wydał w niniejszej sprawie decyzję całkowicie odmienną od złożonych wniosków, tj. decyzję o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników, całkowicie ignorując wniosek o wznowienie postępowania w sprawie uchylenia decyzji z dnia 16 marca 2006 r., do czego również Sąd się nie odniósł.

Organ rentowy w zaskarżonej decyzji odniósł się jedynie częściowo do jego sytuacji, pomijając w całości sprawę niepodlegania od początku okresu obejmującego decyzję z dnia 16 marca 2006 r. obowiązkowemu ubezpieczeniu jego żony. Nie odniósł się również w kontekście ubezpieczenia żony do zmiany przepisów ustawy krio z 17 czerwca 2004 r., na mocy których umowa, do której nie przystąpiła małżonka jest nieważna. Podkreślił, że postępowanie prowadzone w sprawie z jego wniosku było prowadzone niezgodnie z jego wolą. Zdaniem wnioskodawcy zaskarżona decyzja powinna być wydana przez organ rentowy w 2009 r. po rozwiązaniu umowy z Agencją Nieruchomości Rolnych w B., ponieważ wnioski z 11 lutego 2013 r. oraz z 29 kwietnia 2013 r. nie dotyczyły wydania decyzji o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników.

Zdaniem skarżącego, decyzja KRUS z dnia 31 grudnia 2013 r. jest błędna, a jej uzasadnienie lakoniczne i ogólnikowe.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentrował się na kwestii, czy istnieją podstawy do wznowienia postępowania zakończonego decyzją Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 16 marca 2006 r. dotyczącą podlegania przez W. P. rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Analizując trafność zarzutów apelacyjnych, Sąd Odwoławczy w pierwszej kolejności zważył, iż Sąd Okręgowy błędnie, jako podstawę rozpoznania wniosku ubezpieczonego o wznowienie postępowania przyjął - za organem rentowym - art. 145 k.p.a. Podkreślić bowiem należy, na co zwrócił już uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r. (II UK 343/12), że „wniosek o wznowienie postępowania” w indywidualnej sprawie zakończonej uprzednio prawomocną decyzją organu rentowego dotyczącą przebiegu ubezpieczeń (art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zwanej dalej u.s.u.s), z powołaniem się na „nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody istniejące w

dniu wydania decyzji”, podlega rozpoznaniu w trybie przewidzianym w art. 83a ust. 1 lub 3 u.s.u.s., a nie na podstawie art. 145 k.p.a. Ani organ rentowy, ani sąd ubezpieczeń społecznych nie jest związany podstawą prawną wskazaną we wniosku „o wznowienie postępowania”, bowiem wystarczającą przesłanką zastosowania art. 83a ust. 1 u.s.u.s. jest wskazanie przez stronę przyczyn „wznowienia” odpowiadających podstawom ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania wymienionym w tym przepisie. Artykuł 83a ust. 1 u.s.u.s. nie określa granic czasowych wydania decyzji w przedmiocie ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania stwierdzonego decyzją organu rentowego, co oznacza, że może ona być wydana w każdym czasie, jeżeli zostaną spełnione przesłanki wskazane w tym przepisie” (LEX nr 1408684).

W wyroku z dnia 29 stycznia 2008 r. II UK 173/07 Sąd Najwyższy stwierdził, iż „Sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c. ani nie podważyła jej skuteczności w inny, prawem przewidziany, sposób”(OSNP 2009/5-6/78).

Przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników regulujące postępowanie w indywidualnych sprawach z zakresu ubezpieczenia nie zawierają regulacji odnoszącej się do tzw. wznowienia postępowania czy też ponownego postępowania w przypadku stwierdzenia, że prawomocna decyzja w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu była błędna. Zgodnie jednak z art. 52 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Obowiązujący od 1 stycznia 2003 r. przepis art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm. - wprowadzony ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 241, poz. 2074), zawiera regulację dotyczącą ponownego ustalenia prawa lub zobowiązania, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostały przedłożone nowe dowody lub ujawnione okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które miały wpływ na prawo lub zobowiązanie (ust.1).

Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2005 r., II UK 295/04, należy przypomnieć, że zasady podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników określają przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (art. 1), natomiast decyzje w sprawach „podlegania ubezpieczeniu oraz ustania ubezpieczenia” wydaje z urzędu lub na wniosek Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (art. 36 ust. 1 pkt 1 i art. 36 ust. 2 w związku z art. 2 ust. 2 oraz art. 3 tej ustawy). Decyzje takie (jak wszystkie wydawane przez organy rentowe) mają przy tym charakter rozstrzygnięć deklaratoryjnych i są wydawane dla stwierdzenia w konkretnej sytuacji faktycznej, że albo osoba, która dotychczas nie była objęta tym ubezpieczeniem, spełniła określone ustawą wymagania prawne, które uzasadniają „objęcie” jej tym ubezpieczeniem (decyzja o podleganiu temu ubezpieczeniu), albo osoba dotychczas objęta tym ubezpieczeniem, przestała spełniać określone ustawą wymagania prawne, uzasadniające „objęcie” jej tym ubezpieczeniem, co prowadzi do ustania podlegania temu ubezpieczeniu. Oznacza to, że decyzja w sprawie stwierdzenia „ustania ubezpieczenia” nie jest wydawana w wyniku wznowienia postępowania w sprawie zakończonej uprzednio wydaniem ostatecznej decyzji o „podleganiu ubezpieczeniu”, bowiem nie ma ona na celu ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia tej samej sprawy, lecz jest wydawana w wyniku wszczęcia nowego postępowania, w którym organ rentowy stwierdza, że osoba podlegająca dotychczas ubezpieczeniu następnie przestała spełniać wymagania ustawowe konieczne dla dalszego objęcia jej tym ubezpieczeniem.

Problem ponownego ustalenia przez organ rentowy nie podlegania ubezpieczeniu rolniczemu był rozstrzygany w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Należy w tym miejscu wyraźnie podkreślić, że zasadnicze znaczenie ma to, czy zachodziła okoliczność (przesłanka) z art. 83a ust. 1 ustawy systemowej. Sąd Najwyższy przyjmował możliwość ponownego ustalenia z urzędu tytułu nie podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Chodziło w tych przypadkach o ujawnienie istotnych okoliczności istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji, które zostały zatajone przez ubezpieczonego. Na tej podstawie Sąd Najwyższy stwierdzał, że ponownie wydana decyzja wywołuje skutek z mocą wsteczną (ex tunc). Stanowisko takie zostało zajęte przez Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 11 marca 2008 r. I UK 256/07 (OSNP 2009 nr 11-12, poz. 159).

W wyroku z dnia 19 września 2007 r. III UK 39/07 Sąd Najwyższy stwierdził, iż „w przypadku ponownego ustalenia przez organ rentowy z urzędu tytułu podlegania (niepodlegania) ubezpieczeniu społecznemu wynikającemu

z ujawnienia istotnych okoliczności istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji ostatecznej (zatajenie faktu podlegania ubezpieczeniu społecznemu osób prowadzących pozarolniczą działalność), ponownie wydana deklaratoryjna decyzja o niepodleganiu rolniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego wywołuje skutek z mocą wsteczną (art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm. w związku z art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm., OSNP 2008/21-22/330). W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy w sposób nie pozostawiający wątpliwości wskazał, że przepis art. 83a został wprowadzony ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074) i obowiązuje od 1 stycznia 2003 r. Przed wejściem w życie art. 83a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (1 stycznia 2003 r.) uchylenie prawomocnej decyzji w sprawie objęcia ubezpieczeniem społecznym lub ustania ubezpieczenia mogło zatem nastąpić na podstawie art. 123 tej ustawy w drodze wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 145 k.p.a., co dotyczyło także decyzji wydawanej w sprawie ubezpieczenia społecznego rolników. Z kolei w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2005 r., III UK 28/05 (OSNP 2005 nr 23, poz. 380) Sąd Najwyższy stwierdził, że decyzja wydana na skutek błędu organu rentowego ma prawnokształtujący charakter i nie może być zmieniona ze skutkiem wstecznym. Sąd Najwyższy trafnie przyjął, że skutki tej wadliwości nie mogą obciążać osoby zainteresowanej.

Zgodnie z treścią art. 83a ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych prawo lub zobowiązanie stwierdzone decyzją ostateczną Zakładu ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na to prawo lub zobowiązanie.

Nowe okoliczności faktyczne, o których mowa w powołanym przepisie, dotyczą tylko tych nowo odkrytych dowodów, czy też okoliczności, które po raz pierwszy zostały zgłoszone w postępowaniu, a więc takich, o których organ nie wiedział bez względu na przyczyny braku tej wiedzy. Nowej okoliczności nie stanowi odmienna niż w pierwotnym postępowaniu ocena znanych wówczas temu organowi okoliczności. O istotności nowych okoliczności faktycznych i nowych dowodów można mówić tylko wtedy, jeżeli dotyczą one przedmiotu sprawy i mają wpływ na zmianę treści decyzji w kwestiach zasadniczych, co oznacza, że w sprawie mogłaby zapaść decyzja co do istoty odmienna od dotychczasowej.

Przekładając powyższe rozważania prawne na grunt analizowanej sprawy Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że zarówno organ emerytalny, jak i Sąd I instancji w sposób prawidłowy uznał, że wnioskodawca składając wniosek o wznowienie postępowania nie powołał żadnych nowych okoliczności, które jego wniosek czyniłyby zasadnym. W konsekwencji powyższego decyzja pozwanego z dnia 16 marca 2006 r. ustalająca obowiązek podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników jest prawidłowa.

Jak wynika z treści powołanego przez Sąd I instancji przepisu art. 6 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r., poz. 704 j.t.), ilekroć w ustawie jest mowa o rolniku - rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkuje i prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia.

Stosownie do treści art. 16 ust. 1 pkt 1 powołanej ustawy, ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny.

Jak wynika z akt sprawy W. P. w okresie od 30 października 1991 r. do 31 sierpnia 2009 r. dzierżawił gospodarstwo rolne w W., w skład którego wchodziły działki o nr (...). Na dzierżawionym gospodarstwie ubezpieczony prowadził działalność rolną, tj. uprawiał ziemię, siał żyto i zbierał plony. Nadto w okresie od 2004 r. do 2008 r. wnioskodawca korzystał z dopłat bezpośrednich pochodzących ze środków Unii Europejskiej z tytułu prowadzenia działalności

rolniczej, co również świadczy o tym, że w spornym okresie prowadził działalność rolniczą. Samo rozwiązanie umowy dzierżawy nastąpiło zaś po uprzednim wyrażeniu zgody przez Gospodarstwo Z. (...)w K. Agencję Nieruchomości Rolnych, co także w sposób oczywisty wpływa na ocenę rodzaju i wykorzystania dzierżawionych przez ubezpieczonego gruntów. Jeśli zatem W. P. zawarł umowy dzierżawy gruntów rolnych, prowadził na nich działalność rolniczą, a nadto złożył wraz z żoną w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosek o objęcie rolniczym ubezpieczeniem społecznym, to trafną jest konkluzja, że objęcie skarżącego przez organ emerytalny wnioskowanym ubezpieczeniem było prawidłowe. Na powyższe bez wpływu pozostaje fakt, że działalność rolnicza prowadzona przez wnioskodawcę na dzierżawionych gruntach miała dla niego charakter uboczny, albowiem niezależnie od tego ile czasu poświęcał na uprawę roli, niekwestionowanym jest fakt, że wskazaną ziemię bezsprzecznie uprawiał, a skoro tak to był rolnikiem i z tego tytułu podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu rolniczemu. Konsekwencją powyższego było objęcie również jego żony D. P. ubezpieczeniem społecznym rolników, zwłaszcza, że sama taki wniosek złożyła, a nadto nie wykazała, że w spornym okresie legitymowała się jakimkolwiek innym tytułem ubezpieczenia. Jak wynika bowiem z treści art. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r., poz. 704) przepisy dotyczące ubezpieczenia rolnika i świadczeń przysługujących rolnikowi stosuje się także do małżonka rolnika, chyba że ten małżonek nie pracuje w gospodarstwie rolnika ani w gospodarstwie domowym bezpośrednio związanym z tym gospodarstwem rolnym.

Na tak dokonaną ocenę bez wpływu pozostaje również fakt, że wnioskodawca nie zamieszkiwał w gospodarstwie rolnym, albowiem nie jest to warunek konieczny dla uznania osoby prowadzącej działalność rolniczą za rolnika oraz objęcia go ubezpieczeniem społecznym z tego tytułu. Podkreślić raz jeszcze należy, że działalność rolniczą prowadzi ten, kto włada gospodarstwem rolnym w sensie prawnym - jak właściciel, użytkownik, posiadacz samoistny lub zależny - i jednocześnie wykonuje czynności natury funkcjonalnej, niezbędne dla racjonalnej gospodarki w konkretnym gospodarstwie rolnym. Z uwagi na różnorodną specyfikę gospodarstw rolnych zakres i rodzaj wykonywanych czynności może być różny, jednakże w każdym przypadku chodzi o takie czynności, bez których funkcja gospodarstwa nie mogłaby być zrealizowana. Czynności te mogą polegać na samym zarządzaniu gospodarstwem, ale zarządzanie to powinno mieć charakter zawodowej, stałej, osobistej i realizującej interesy danej osoby (posiadacza gospodarstwa) działalności rolniczej, mającej charakter pracy lub innych czynności wiążących się z prowadzeniem gospodarstwa (por. wyrok Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 19 grudnia 2013 r., IIIU 796/12, LEX nr 1718704). Mało tego nie jest wymagane, aby rolnik podlegając ubezpieczeniu społecznemu rolników, był jednocześnie właścicielem gospodarstwa rolnego. Ustawodawca nie wskazuje na konieczność posiadania statusu właściciela gospodarstwa rolnego, w celu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Ubezpieczeniu temu może podlegać zarówno właściciel, dzierżawca jak i posiadacz, czy użytkownik gruntów rolnych o pow. powyżej 1 ha przeliczeniowego.

Jeśli zatem, w przypadku ubezpieczonego warunek prowadzenia działalności rolniczej został spełniony, a nadto złożył on wniosek – zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego rolników, to tym samym winien on w spornym okresie podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, którym to ubezpieczeniem został objęty na mocy decyzji z dnia 16 marca 2006 r. W następstwie powyższego również żona wnioskodawcy została objęta ubezpieczeniem społecznym rolników, co znalazło wyraz w decyzji KRUS z dnia 17 marca 2006 r.

Wobec braku jakichkolwiek nowych dowodów, które czyniłyby zasadnym ponowne przeanalizowanie prawidłowości decyzji ustalających obowiązek podlegania wnioskodawcy i jego żony ubezpieczeniu społecznemu rolników, Sąd wniosek skarżącego o wznowienie postępowania – zmianę decyzji o objęciu ubezpieczeniem społecznym rolników, uznał za bezprzedmiotowy i jako taki oddalił, co znalazło wyraz w sentencji zaskarżonego orzeczenia.

Zajmując stanowisko w przedmiocie zarzutu wnioskodawcy nieważności umowy dzierżawy - w kontekście zmiany przepisów ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy z dnia 17 czerwca 2004 r. - Sąd uznał go za niezasadny. Wnioskodawca podnosił bowiem, iż w jego ocenie dokonana ustawą z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1691) zmiana art. 37 skutkuje uznaniem, iż umowa dzierżawy pozbawiona podpisu małżonka była umową nieważną, w konsekwencji czego, objęcie D. P. obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym rolników nie powinno było nastąpić. Stanowisko ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie. Jak podnosił bowiem Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21 czerwca 2013 r., I CSK 621/12

(LEX nr 1375303) - które to stanowisko Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela i uznaje za własne - to, iż umowę o przekazaniu gospodarstwa rolnego (czy jak w analizowanym przypadku - dzierżawy) podpisał tylko jeden z małżonków, nie może być podstawą do stwierdzenia, że była ona nieważna, gdyż jeżeli czynność prawna była dokonana w okresie trwania małżeństwa, skutecznego nabycia nieruchomości, której ona dotyczyła do wspólności małżeńskiej mógł dokonać tylko jeden z małżonków. Umowa dzierżawy gospodarstwa rolnego bezsprzecznie została zawarta przez wnioskodawcę w trakcie trwania małżeństwa, a skoro tak, to nieuprawnionym jest podnoszony przez skarżącego aktualnie zarzut jej nieważności.

Pozostałe zarzuty podniesione przez ubezpieczonego w apelacji stanowiły jedynie nieuzasadnioną polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu I instancji i jako takie nie mogą skutkować zmianą względnie uchyleciem zaskarżonego orzeczenia.

Mając na uwadze powyższe, podziеляjąc stanowisko Sądu I instancji i uznając apelację wnioskodawcy za bezzasadną, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Horbulewicz SSA Michał Bober